

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясынын
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин,
ажылчы чоннар депутаттарынын област Советиниң органы

1915 чылда
үндүзүлөтүнгөн.
1953
ДЕКАБРЬ
4
ПЯТНИЦА
№ 235 (2920)
ӨРТӨӨ 20 КОП.

БО ХҮНГҮ СОЛУНДА

Совет Эвилелинде (1 арын).
Бистин областын ажил-ишчиле-
ринде (1 арын).
Инектин сүт продуктузун бедидер
дээш (2 арын).
Мал кыштагладышкынын орга-
низаствыг чорудар (2 арын).

Д. Ендай.—ДОСААФ-тын рай-
он конференциясы (3 арын).
С. Тушков.—Мурнакчы механизатор
(3 арын).
В. Цыпки.—Көдөө ажил-агый
үндүрүүнүн чылдазын чедишкни-
ниг доозар (3 арын).

Тайбының Бүгү-делегей Чөвүле-
линиң нинти резолюциясы (4 арын).
И. Прохоров.—Дания Атлантика
блогунун аспаанда (4 арын).
Алды чурттарның даштыкы херек-
тер министрлериниң Гага конфе-
ренциясынын доозулганы (4 арын).

БОТ-КИЧЭЭЛ-БИЛЕ ӨӨРЕНИП ТУРАРЛАРЖЕ КИЧЭЭНГЕЙНИ УЛГАТЫРАР

Партияның XIX съездинин төгүдүт шиптирлер чуртка идеяниң амьдыралдын күчүлүг чаа көдүр-
лүшкүнүн хайындарган. Съездин
ажылдап кылганы коммунисттик
тургузушкунун планнарын чеди-
шикниң күүседир төлөөдө, бистин
кадрларымыс марксисти-ленин-
чи эртемни могаг чооска шингээдиң
алыр. хүн-бүрүдеги практиктиг
ажыл-чорудулганыңа ону удуртул-
га болдурар ужурулуг.

Партияның XIX съездинин партия
организацияларынын идеологияг
ажылын улам ыңай күштелдирери-
ниң айтырларының улуг кичээл-
гейни салган. Идеологияг ажил бол-
за, партияның бирги чергеңиң хү-
лээлгези болур, ол ажилды үнеле-
вес чорук партияның болгаш күрү-
неңиң эрге-ажыктарыңа улуг хору-
на чедир деп съезд демдөлгөн.

Идеологияг ажилды чедир үнеле-
вес чорук болза, боттарынын идея-
политиктиг меделерин бистин чам-
дык кадрларымыстың бедидейи,
марксизм-ленинизмдин талазы-биле
боттарының билгилерин оларның
байтпайн турарының база түнелин
болур. Амьдыралдан чыдып кал-
бас, партияның негелдеринин чо-
гуур бедидеги турал төлөөдө, бистин
кадрларымыс шүптүзү бодунуң
идей-политиктиг дехтелиң бедидип
ажылдар, партияның политика та-
лазы-биле байлактыг дуржулгазын
шингээдиң алыр ужурулуг деп пар-
тия негеп турар.

Партия чырыдышкынынын хер-
езиң экижидер дугайында бистин
партиямыс үргүлчүң сагызын са-
лып келген болгаш салып-даа ту-
рар. Бистин областың партия орга-
низациясында политшколаларның
болгаш бөлүмнериң калбак четки-
зи ачылдап турар. Кызыл хоорай-
да марксизм-ленинизмниң кежээки
университеди база ачылдап турар.
Бистин областың партия чыры-
дышкынынын бүгү системазында
5 муң ажил коммунистер болгаш
партия кежигүнү эвес кадрлар ха-
ра туттуңган.

Марксизм-ленинизмдин кадрлар-
ның шингээдиң алырының шыгы-
тыңган кол аргазы болза, бистин
партиямыстың төөгүзүн болгаш те-
ориязын бот-кичээл-биле өөренири-
ниң аргазы болур деп чүве билди-
гир. Моон ужурунда кадрларның
политиктиг бот-өредилгезин органи-
заствара чорук партия органының
талазында эң мергежилдиг, доктаа-
мал удуртулганы негеп турар бол-
гаш оларның онза кичээлгейнин
чүлү болур ужурулуг.

Бистин областың партия органи-
зациясында дика хей коммунистер
болгаш партия кежигүнү эвес ин-
теллигент кадрлар марксисти-ленин-
чи теорияны бот-кичээл-биле өөрени-
рип турарлар. Партияның XIX съез-
дининин айтышкынынын күүсет-
пишаан, дика хей партия организа-
циялары коммунистерниң бот-өредил-
гезин удуртуп чорукту элээн
экижиткенер. Чижээ, партияның
Каа-Хем райкому бот-кичээл-биле
өөренип турарларга дузаламчыны
үргүлчү көргүзүп, оларга илеткел-
дерин болгаш лекцияларны номчуу-
рун организаствар, бот-кичээлдерге
е шыгарык билгилги консультант-
лары быжылган, ол консультант-
лар марксисти-ленинчи теорияны
боттары өөренип турар эштерин
марксизм-ленинизмниң классиктиг
чогаалдары өөренириңе практиктиг
дузаны көргүзүп турарлар. Бот-
өредилгени партияның Бин-Хем
болгаш еске-даа чамдык райкома-
ры эки удуртуп турарлар.

Ыңчалза-даа областа нинтизи-биле
кадрларның бот-өредилгезин
ам-даа дика багай удуртуп турар

деп санаар херек. Эрткен чылын ол
талазы-биле болуп турган часты-
рылар болгаш четпестер ам база-
ла катаптап турарын партия чыры-
дышкынынын четкизиңде чаа өре-
дилге чылынын баштайгы айлары
көргүзүп турар. Бот-өредилгелиг
кадрларга дузаламчыны партия рай-
комнары болгаш партия эге органи-
зациялары көргүспейн, оларны чо-
гууру-биле контролдавайн турар-
лар. Оон уламнан дика хей эш-
тер бот-кичээл-биле өөренир деп
чүлге күзели илередиң, данзылат-
кан боордан башка, ажилынын пла-
нын тургузуп, чогууру-биле өөренип
кирбээнер.

Партияның Чөөн-Хемчик райкому,
оон пропаганда болгаш агитация
килдизи (эргелекчизи эш Кызыл-
оол) өөредилге чылы эгелээден
бээр мынчага чедир бот-кичээлди-
лерин чагыс-даа удаа чыгбаан,
оларның өөренир материалдарны
тодаргайлап алырыңа, өөредилге
планнарын тургузарыңа дузалаш-
паан. Ында консультанттылар херек
кырында ачылдап кирбээн болгаш
бот-өредилгелиглерге дузаламчы
илеткелдерин, лекцияларны номчуу-
рун организастварын турар.

Партияның Чаа-Хөл райкому
партия чырыдышкынынын, ылангыя
кадрларның бот өөредилгезин удур-
туруңа шыдажыр аргажок оза-
салгаар болуп турар. Коммунистер-
нин болгаш партия кежигүнү эвес
кадрларның марксисти-ленинчи бот-
өредилгезин ында шуут уткан. Ол
чүгүдө херекте бар болуп турар
улуг четпестери шиптирлиг чайла-
дырынын боттук хемчеглерин доп-
дораан ап чорудар херек.

Марксисти-ленинчи теорияны бот-
кичээл-биле өөренирин оперативтиг
удуртурда хамыктың мурунда кым,
чүнү өөренирин ылаптыг тодаргай-
лаар, өөредилгенин планын тургу-
зарда кадрларга дузалажыр, олар-
ның херек кырында өөренирин че-
дип алыр болгаш үргүлчүң кон-
троль-хыналдазын боттандырар. Бот-
өредилгелиглерге болгаш оларның
консултанттыларыңа таарыштыр се-
минарларны партия райкомнары, хо-
оркому доктаамал чорудуп турар
болгаш бот-кичээл-биле өөренип
турарларын үе-үеде чып, өөренир
материалдарынын айы-биле бедик
шынарлыг илеткелдерин кылып,
лекцияларын номчуп турарын пар-
тия райкомнарынын агитация бол-
гаш пропаганда кылдистери боттан-
дырар ужурулуг. Марксизм-ленинизм-
дин классиктеринин чогаалда-
рынын талазы-биле, партия төөгүзү-
нүн, диалектиктиг болгаш төөгү ма-
териализминин, политиктиг эконо-
мияның талазы-биле болгаш көдээ
ажыл-агый экономиказынын дугайы-
нда лекцияларын бот-өредилге-
лиглерге номчуп берип турар херек.

Бот-өредилгелиглерге консульта-
циялар, семинар кичээлдер чоруда-
рындан аңгыда, оларның өөренир
материалдарыңа хамаарышкан бе-
седажажышкынынын кижи бүрү-
ү-биле чорударын организаствар.
Партия эге организацияларынын
секретарьлары марксисти-ленинчи
теорияны бот-кичээлди өөренип ту-
рарларын дугайында айтыртың,
бүгү кежигүннериң хуралдарыңа
тургузуп тургаш, өөредилгеге са-
гыс салбайн турар эштерге хама-
рыштыр хей-нинтинин санал-онолын
организаствар ужурулуг.

Партия организациялары партия
чырыдышкынынын бүгү эвенolare-
нын ажилы удуртурунүң херези
боттарының холуңга быжымы-биле
алыр, марксисти-ленинчи өөредилге-
де четпестери шиптирлиг чайла-
дыр хүлээлгелиг. Партия организа-
цияларынын сорулгазы—партия чы-
рыдышкынынын идея-теоретиктиг
денелин бедидери болур.

Донвуд шахтерларының кадыкшылга чери

СЛАВЯНСК (Сталин областа).
Дустуг хөлдүн эринде баштайгы
хар-биле шиптиңган хоочун партия
ортузунда Славянскинин курортуңуң
бажынары көптүп турар. Ол чу-
румалдыг чери «Шахтернүң кадык-
шылга чери» деп дажылар адап ту-
рарлар. Ында үш санаторийлерде
600 кижи ам дыштынып турар.

Бо чылын Славянскинин курорту
бир дугаар ээлчегде эде чаартыңган.
Оон хей саныг эмнелге кабинетте-
ри, балгаш-биле эмнээр чери, суг-
биле эмнээр чери чаа дериг-херек-
селдер-биле хандыртыңган.

Бо чылын курорттун үш санато-
рийлеринге чеди муң хире шахтер-
лар дыштанганнар.

(СЭТА).

Көдээ ажил-агый киноларының Бүгү-эйиле фестивалы

ССРЭ-нин Культура болгаш Кө-
дээ ажил-агый министрстволары-
нын организастваны көдээ ажил-
агыйнин нинтиге чедингир эртем
болгаш өөредилге киноларынын Бү-
гү эйиле фестивалы көдээ кино
театрларга болгаш көжүп чоруур
киноларга декабрь 1-ден эгелээр.

ССРЭ-нин Культура министрство-
вунан СЭТА-нын корреспондент-
тизинге меделээни болза, миңу-
риачи агробиология эртемниң че-
дишкенинине болгаш көдээ
ажыл-агыйнин мурнакчыларынын
дуржулгаларыңа алдар болдурган
125 эң эки кино чоруктарынын фести-
вальга көргүзөр.

1954 чылдың апрель 1-ге чедир
үргүлчүдээр фестивалдын үезинде
көдээ ажил-агыйнин тускай эртем-
ниң лекциялар болгаш беседа-
лар кылырлар.

(СЭТА).

Чаа кино

КИЕВ. Кивецин уран-чечен кино-
чоруктар үндүрер киностудиясы А.
Корнейчуктуң чогаалын ёзугаар
«Калиновая Роща» деп уран чечен,
өмүгү чаа кино-чорукту кылып үн-
дүргөн.

«Калиновая Роща» деп кино чоо-
ку үеде кино театрларга үнүп эге-
лээр.

(СЭТА).

Бистин областың ажил-ишчилеринде

Конституция хүнүңге белек

Октябрь мурунуң социалисттик
чарыжыңа чедишкенин быжыл-
лавышаан, совет конституциянын
хүнү—декабрьнын 5-ке күш-ажыл-
дын белектиг ужуражыры-биле ал-
ган хүлээлгезин Кызылдын сапог
мастерскаянын коллективини шери-
гин боттандырган. Бүдүрүлге
ноябрьнын планын нинти продукция
талазы-биле 114,5 хуу, а барааныг
продукция талазы-биле 153,3 хуу
күүсеткен, овалданан ажыр 508 эш
индиктерни кылып үндүргөн.

Мастер эш Воротниковтуң комсо-
молчу бригадазы ажил шагын чөп
ажылдавышаан, продукция кылып
үндүрүлгени темпизин 60 хуу бедит-
кен. Бригада декабрьнын баштайгы
хүннеринде улам куженишкениг
ажылдап турар. Бүдүрүлгеге Савин,
Родин, Лимичкий, Середкина, Бер-
ляков, Кукарин олар декабрьнын
баштайгы хүннеринде нормазын 150
—200 хуу чедир күүседип турар.

Эш Даржап төрөөн колхозунда

Барыян-Хемчик районун Аксы
Барлыкта «Ленин орду» колхозтун
колхозчузу эш Даржап 1950 чылдын
казынында трактор бригаданыңа
працепщикке ажилдап киргеш, бо-
дунуң кызымак мергежилдин-биле
техниканы башкарып билер кылдыр
өөренип алган. Кызыл-Мажалык
МТС эш Даржаптын билин хынап
көрөш, анаа чаа тракторну хүлээ-
ди берген. Эш Даржап чагы, күс-
кү чер андыртылганы агротехниктиг
негелдеге дүүштүр эки күүсеткенин
дээш колхозу 1951 чылда чаагай
дүжүттү алган, а эш Даржап му-
накчы трактористериниң бирээзи бол-
ган.

(СЭТА).

Чинк болгаш аш-чөм үлетпүрүнүн ажилчыларының профэвилелиниң ТК-зының пленуму

Чинк болгаш аш-чөм үлетпүрүнүн
ажылчыларынын профэвилелиниң
ТК-зынын пленуму ноябрь 30-
де Москвага доозулган. Улустун
херегел баранаарынын бүдүрүлгезин
улгатырарынын дугайында пар-
тияның болгаш чазактын шиптир-
лери-биле холбаштыр профэвилел
организацияларынын сорулгаларын
анаа чугаалашкан.

Бирги сорттук продукцияларын
бүдүрүлгезин улгатырарыңа, кыл-
гыларның ассортментинизин калбар-
тарыңа ажылдагынар эргежок чугула
дика хей бүдүрүлге курлавырлары-

нын дугайы пленумун киржикчи-
лери чугаалааннар.

Чамдык бүдүрүлгелерде социали-
стик чарыштын удуртулганында чет-
пестери пленумга шүгүмчүлгөн.
Профэвилелиниң ТК-зынын плену-
мунун үндүргени доктаалда чинк
болгаш аш-чөм үлетпүрүнүн ажил-
дакчыларынын мурунун партияның
болгаш чазактын салган сорулгалары-
нын чедишкениг күүселдези
дээш социалисттик чарышты улам
ыңай калбартырынын талазы-биле
хемчеглерни айткан.

Краснодарда крайның Башкылар бажыңа ажытыңган. Хоорай
чырыдышкынынын үш муң ажилдакчылары чаа чаагайжыдыр
туттуңган клубту алган. Ол номчулга болгаш көрүкчүлөр залдар-
лыг, дыштанылга комналыг, 1000 олуттуг парк болгаш чагы
театрлыг.
Чурукта: номчукчулар залы.
Чуруу П. Кальничкийни.

СЭТА-нын прессклизези:

Хоорайларның болгаш ыраккы суурларның чонунга

Чурттуң садыг бүдүрүлгелеринин
ажылдакчылары чонун хандыраарын
экижидер дээш чүткүп турар. Ырак-
кы черлерин хоорайларында, рай-
оннар төптнеринде магазиннерде бол-
гаш лавкаларда калбак херегелдин
дика хей саныг аш-чөм болгаш
үлетпүр барааныры кирип турар.

Тбилисинин универмагы ноябрь-
нын бараан саарылганынын планын
хуусаа бетинде күүсеткен. 11 ай-
ларның планында ажыр магазин
боду болгаш оон салбырлары 15
миллион рубльдин янзы-бүрү ба-
раанырын саткан. Эрткен чылга
бодаарга, бүдүн чартык катап хей
дук кылылгы, торгу, хөөч-саазын
кылылгы пөстери, индиктерни чыл
эгезинден бээр саткан.

Ташуаз областың херегелчилер
кооперациязы көдээ чонун ханды-
раарын дика экижиткен. Эрткен бүдүн
чылын дургузунга бодаарга бо
чылын 11 айларнын дургузунда
суурларга ийи катап хей магазин
ер болгаш майгынар ажилдагы
кирген. Тудуг материалдарынын са-
дыглаашкыны улгаткан. Оларны 8
магазин-складтарда садып турар.

Садыг ажилдакчылары ыраккы
районнарын ажилчы чоннарын
калбак херегелдин барааныры-би-

(СЭТА).

Ногаа тарылгазын калбартырыңа

Чаа-Хөл райпоңунун баштар чери
бодунуң дузалал ажил-агыйни кел-
ди чылын улам естүрер, ылангыя
ногаа тарылганын калбартыр сорул-
га-биле белектелиң амьдагыштан
чорудуп турар. Урезинер белекте-
тинер, эрте быжар ногааларын
олуртурунга парниктерин рама-
лары бызаныч С. Белобородов Адар-
Төште кылып эгелей берген, ол чо-
оку хүннерде 50 рамаларны эптеп
үндүрөр.

Райпоңуң коллективни баштаар
черинин даргазы эш Лапшаковтуң
удуртулганы-биле 100 метр ажыр
дурттуг парникти казып белектен.
Моон-биле кады ногаа шөлүнүң
шыгыны улгатырар, ылангыя удо-
брене-биле байдыр хемчеглерни база
ап чорудуп турар. Ногаа тарылга-
зынга белекелдер районун колхоз-
тарында база чоруп турар.

Аас-кежиктиг бичин чаштар

Удуг-Хем районун Шагаан-Арыг
хоорайда № 1 уруларга элзи бичин
уруларга кончуг таарымчалыг: чет-
чир саныг оруннарлыг, урулар ой-
наар ийи шөндерлиг болгаш аш-
чөм-биле база эки хандыртыңган.
Ында хоорайның не херезинер-
нин 27 урулары кижизитинип турар.
Ясли эргелекчизи эш Мезенцеваның
удуртулганы-биле оң ажилдакчыла-
ры чаштарның ажаалга хайгаара-
лыга улуг кичээлгейни салып, кы-
зымак ажилдап турарлар.

Бо дээрге, бистин партиямыстың
болгаш чазаавыстың не херезең-
нерни бүдүрүлге ажилыңа долую-
биле кириштиреринге ада сагыш
салышкынынын херечин болур.

(СЭТА).

Чыл планың хуусаа бетинде күүсеткен

ХАРЬКОВ. «Механолит» деп ма-
шина тудушкунунун заводунуң кол-
лективни чыл программанын хуусаа
бетинде күүсеткен. Бүдүрүлгениң бү-
гү ажилчынары нормаларын дика
ажыр күүседип турарлар.

Бо чылын заводтуң коллективни
дика хей чаа машиналарын болгаш
механизмнерин шингээдиң алган.
Аяк-сава чуур машиналарын бүдү-
рүлгезин экижиткен, хлеб кезер
механизмнериниң бирги бөдүүн кы-
лып үндүргөн. Чыл төнчүзүңге че-
дир чурттуң фабрика-кухнялары,
столовалары болгаш магазиннери
500 чаа соодуку компрессорларны
болгаш нинтинин чөмөңилге тер-
леринге хереглээр ийи муң ажил-
яны-бүрү машиналарын немей
алыр.

(СЭТА).

Разведка өрүмнээшкениниң чыл планы күүсетинген

УФА. «Туймазабурнефть» трести-
нин өрүмнечилери разведка өрүм-
нээшкенини чыл планын күүсеткен-
ер. Эрткен чылдын бүгү дургузун-
га болаарга, оон дика хей метр
черни өрүмпеп эрткен.

Трестинин өрүмнечилери чыл
төнчүзүңге чедир ам-даа 5 муң метр
черни үтеп эртер деп хүлээнгенер.

(СЭТА).

Ногааларның күсүк тарылгазы

СТАЛИНАБАД. Таджикстаннын
даг эдектеринде колхозтары ногаа-
ларның күсүк тарылгазыне кирип-
кеннер. Баштайгы он-он гектар че-
лерни таран. Күзүн тарыыр чорук-
туң эрткен чылга дуржулгазы чакы
тарылгандан 5—6 центнер хей ду-
жүттү бээр деп чүвени көрүскөн.

Эрткен чылга болаарга, оон ийи
катап хей шөлдө күсүк тарылганы
чорудуп турар.

(СЭТА).

Дагжыларның чедишкени

Печорскинин хөмүр даш бассей-
нинин шахтерлары чаа-чаа чедиш-
кениниң чедип ап турар. «Воркута-
уголь» комбинаттын дагжылары чаа
чүдүлгени непитеркенниң күселин-
де 4,5 миллион рубльдин арыг
орулганын чыл эгезинден бээр ал-
ганнар.

(СЭТА).

Ажылдада кирген

Өвүр районун «Торгалыг» кол-
хозунда чеди чыл школаның чаа
тудуу 1952 чылдың төнчүзүңде эге-
лээн турган.

Ук школанын тудуун бо өөредилге
чылында ажилдагы кириер хүлээл-
гени ында колхозтун тудуг бригада-
зы (бригадир эш Чамзыры) ал-
гаш, бүгү үүрмек кылыгылары-биле
катай чоокта чаа дооскан.

Бригаданың бызаңчылары ол ыш-
каш школаның интернадыңга бол-
гаш класстарыңа эргежок чугула
мебельдер: 40 чаа парталарны, 2
шкафтарны, башкылар канцелярия-
зыңга 3 чаа столдарны немей кылып
бергенер.

Чоннуң кадыкшылы дээш

Удуг-Хем районун Шагаан-Арыг
хоорайда № 2 аптеканың ажилы
экижээн.

Оон ажилдакчылары аарыг кижи-
лерниң негелдезинге дыннангыр бо-
луп, оларнын алыр өмнерин чогуур
шагында саадал чокка белектеп
турарлар.

Ылангыя аптека эргелекчизи эш
Балакирваның организаствы болгаш
кызымак удуртулганы-биле ол ап-
тека чонун кадымыңа болгаш куль-
турлуг амьдыралыңга чугула херек-
тиг эм болгаш гигиена бараанырын
садылап сайгарарынын ай, квартал
планнарын үргүлчү ажыр күүседип
келген.

Мурнакчы саанчының дуржулгазындан

Инектің сүт продуктузун бедидер дээш

Биш-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозунун саанчызы эш А. Н. Пестова инектерин сүт продуктузун бедидер дээш үзгөрүгү демиселди турар. Чоокта чаа Кызылга болуп эрткен областың кол-

хозтар даргаларынын чөвүлөт хуралына бодунуң ажылынын дугайында эш Пестованың чугаазы хуралдын киржикчилеринин кичээнгейин хаара туткан. Дуржулгалыг саанчынын чугаазын моон адаандан парлап үндүргөн.

А. Н. ПЕСТОВА.

СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунга «СССР-нин көдээ ажал-агылын улам ынай хөгжүдөр хемчеглер дугайында» эш Хрущевтун илеткенин болгаш чуртка мал ажылын моон сонгаар хөгжүдөр талазы-биле хемчеглер дугайында Пленумнун доктаалын номчааш, бодунуң ажылынын байдалын ескертин, бүгү күжүн бистин инектеривстен саап алып сүтү көвүдериңче угландырар сорулганы мал ажылынын фермаларынын ажылдакчылары бистернин мурнувуска шуут салып турар деп чүвени быжымы-биле билип алган мен.

Мен Биш-Хем районун «Кызыл тараачын» колхозунун саанчызында ажылдап турар мен. Бистин колхоз нитиниң улуг мал ажылыг: хөй болгаш чыгыл малдын 2 үрелде фермалары бар, хаваң болгаш мыймыг бода малдын баш саны хөй. Бүгү чүзүңер талазы-биле малдын баш санын естүренинин күрүнө планы чыл бүрү күссетинип турар, а бисте бар турар бүгү курлавырларын четче ажыглайын турарындын маалдын продуктузу куду болушан турар. Колхоз баштаар чер малды эки чөмөр-биле болгаш таарымчалыг кажаалар-биле хандырар дугайында шоолуг сагыш салбайн турар.

Инектерин багай ситен болгаш саваң-биле чөмгөрөгө-ле ажырбас, олар кыш ажып болур деп санап турар колхозчулар бисте эвээш эвес. Ындыг чөмгөрлөгү турда, бедик сүт саалдазын чугаалаан-даа керек чок деп чүве бидингир. Моон чылдагаанымда йолхоз сүт саалдазынын талазы-биле күрүнө планын барык чыл бүрү күссөтпейн турар. Чижээ, 1950 чылда бир саар инектен 1000 литрин алып планин турган, чүгүле 582 литрин, 1951 чылда 1200 литрин орунуга 1034 литрин саап алган. Ынчаарга эрткен чылын бир инектен 1045 литр сүт алып плани харын күссөттинер.

Бистин фермавыста 80 инек бар. Эскелерге бодарга бисте инектерин ажалгалы эки саанчылар доктаамал ажылдап турар, эрткен чылын бир инектен ортумаа-биле 1215 литр сүтү саап ап, планивисты күссөткен бис. Бир эвес ажалгалын таарымчалыг байдалын тургузуп, чөмгөрлөгү дыка экижидер болза, ол-ла инектерден ортумаа-биле 3000 литр сүтү чөре саап ап болур. Бо чылдын 10 айларын дургузунда мен бодумга оонашкан инектеринден ортумаа-биле 1774 литр сүтү, саанчы Коптева—1615 литрин, саанчы Бичин-уруг—1175 литрин саап алган. Чамдык инектер оон-даа хөй сүтү берген. Чижээ, 10 айнын ишинде «Лина» деп шолалыг инек 2487 литран, «Азу»—2460 литрин, «Умница»—2000 ажыг литрин, «Красуля»—2680 литрин берген.

Бирези-ле 9 саар инектиг саалдамың 2 бөлүңү тургузуп, инек бүрүзүңден 1700 литрден эвээш эвес сүтү саап алып деп бо чылдын май айда колхоз баштаар чер шитпирлээн. Колхозтун зоотехниги эш Курянов биле кады инектерин хемчээп, дензилеп, хар-назынын ылгап үскөш, хонукта чөмгөрлөгү нормазын тургузуп, хүн чурумун ажылдап кылган бис.

Саалдага май 15-тен эгелеп кирген бис. Ол үеде оларларда өбт-сиген эки үнелек турган ужурунда инектерин мыйдыг чөмөр-биле чөмгөрүп, дараазында хүн чурумун сагып эгелээ бис: эртен эрте 3 шакта кажаага хонган инектерин тургузуп, кургаг кызылтас шижиндиңин инек бүрүзүңге ангы-ангы хемчээлдиг кылдыр чөмгөрүлгө нормазында көрдүңгенин өзүңгар 500 граммдан 1 килограмм чедир берип, оон саалдага кирип турган. Саалда өсүлүңде инектерин нити өрү-биле кады оларже сүрүп, олар оларга сүтүн боттарынын хөндүңе ижип алып турган. Оон эртенгинин 10 шакта инектерин ирак кажаа-чы сүрбейн, шуут ол-ла оларын-га барып саар. Хүндүсүңүн 12 шакта бүгү инектерин кажаага эки-келгеш, үшкү саалданы чорудуп, ол-ла үеде 1—1,5 килограмм чуура соктаан сула-биле чөмгөрүп турган бис. Оон 1 шакта шындамдыг, база катап оларладып, а хүндүсүңүн 4 шакта оларга барып саар турган болгаш кежээнинин 9 шакта бүгү инектерин кажаага хавырчп экелгеш, сөөлгү саалданы чорудуп турган. Дүңе мал чөмгөрү харжактарга инек бүрүзүңге 10 килограмм чедир ситени салып берип турган.

Ындыг чөмгөрүлгө болгаш хүн чуруму шоңунун ортанга чедир уламчылаан. Кажан улуг изиг эгелеп, инектер изигден болгаш ымыраа-сээктен хөндүңе ойттап шыда-вас алаарга, эртенгинин 10 шакта инектерин олардан кажаага эккел сапташ, оларын хүндүсүңүн 4 шакка азы 3-кү саалдага чедир хөлдөгө тургузуп, ол аразында бир инекке бо килограмм чедир чаа кескен ситени берип турган. 4 шакта саган сөөлүңде изиг арай намдай бээр-ге, инектерин кежээнинин 9 шакка чедир оларлаткан, оон соонда сөөлгү саалданы чорудуп, дүңе инек санын 1,5 килограмм чедир чуура соктаан сула азы арбай берип турган. Сигенини шунтузун инектер чизин дээш чамдык хүнерде дустуг сүт-биле шыгдып берип турган бис.

Ол үениң дургузунда инектерин сүдү 6-дан 12—15 литр чедир бедип турган, а «Красуля» деп инек төрөзенин соонда 2 ай болганда хүнде 32 литр чедир сүтү берип турган. Фермада нити сүт саалдазынын хемчээлин апрель-биле деңизерге майда 39,4 хуу, а июньда 204 хуу хөй болган. Колхозта бүгү саар инектер 200 хире, оон ишинде бистин фермада 80 инек бар болгаш оларын сүдү бүгү саган сүттүң чартымындан хөй болган.

Бодумуңа бөлүмүңа инектерин үргүлчү арыг-сигил ажалгага тургузуп, хүнде шөтка-биле аштап, а харлиг черлерин сүт-биле чүп турар мен. Августан сонгаар оларда өбт-сиген кургап, инектер шоолуг ойттавас алаарга, чаа кескен зөлөнка болгаш турнеп-биле инектерин чөмгөрүп эгелээ бис. Хүнде бир инекке 30 килограмм зөлөнканы, 10—15 килограмм турнепти, 1 килограмм чедир чуура соктаан суланы азы арбайны берип турган.

Ындыг болза-даа, амгы үеде бистин фермада чөмөр үзүктелип турар, колхозтун дээрбези ажылда-байн, тараа чууркучуун ажыглага кирибей турарында тараа чуурар чер чок болуп, концентраттыг чөмөрүн бөдүңгө берип турар, ынчаарга бедик сүт саалдазын алырынга эң чуугула шыктыг чөмөрүн байдал оон-даа дора болуп турар. Колхоз силос планын 73 хуу күссөткен болгаш бир саар инекке-ле 10 центнер оонажыр, а сентябрь Пленумунун доктаалында колхоз, совхоз бүрүзү бир инекке силосту 50—60 центнерден эвээш эвести белектээн турзун дөш болгай.

Мен саанчыга 5 чыл ажыг ажылдап, инектин сүдүн бедидер дээш демиселди керек деп чүвени бодумун дуржулгамдан билген мен. Бисте чамдык колхозчулар болза, боос инектерин сагбас апарган үеде оларын кызыр инектер-биле дөмөй чөмгөрүп дийип турарлар. Ол шын эвес. Шынында боос инектер кызыр инектерден ылгалды болгаш ажалгалын база организмде чаш төлдүн боттанып өзериңге немелде чөмүшүг чүүлдерин (белоктарын, минералдыг чөмөрүн, витаминерин) негеп турар. Моон ужурунда боос турган үезинде бүгү инектер семис шырак турары чуугула. Инек төрөзенин соонда баштайгы он хонукта коңчуг хонг сүттү бээр, ынчангаш оон чөмөрүн хемчээли улгадыр, калыңдык болгаш фосфорун курлавырлары хөй болур, бир эвес инекте бо курлавырлар чок болур болза, бызаазы арган болур болгаш доразана улам арып бысыраар.

Моон ужурунда бистин боос инектеривисти сагаас апарган үезинде долу үнелиг чөмгөрүлгө-биле база хандырары эргежок чуугула. Хүнде 6—8 килограмм эки ситени, 4—6 килограмм саванын, 1—2 килограмм концентраттарын, 10—15 килограмм шыктыг чөмөрүн бээр херек. Ындыг турбуже, бистин колхозта ам шыктыг чөмөр чөтөс.

Ам бистин инектеривис төрүп эгелээр, ынчангаш төрөң соонда оларны эки чөмгөрүп, ажаар херек. Мен ону мынчаар кылып турар мен: инек төрүүрү билек-ле чартык шак болурга анаа чыгыл сүг ижиртир, хүнде 2—3 катап эки шынарлыг ситен бээр. Оон соонда 500 грамм шижинди бээр болгаш чүгө 8—10 хонук болганда шыктыг чөмөрүн берип эгелээр болгаш концентраттыг чөмөрүн бээрин көвүдөдөр. Кажан инектин сүдү көвүдөп турда, оон кандыг байдалга хөй продуктулук болурун билип алып дээш инек бүрүзү өрөнип көөрүн орадажып турар мен.

Ам кышкы үеде инектерин чайын бистин канчаар чөмгөрүп турганын бышкаш эки чөмгөрүп херек. Ынчаарга ону кажан мал чөмөрүн эки белектөп алганда чедип ап болур. Мурнакчы колхозтарын фермаларында ышкаш саванын хэндөктөөр, буска чымчадыр дөң чөмөгүт өскө-даа херекселдер бисте чок болуп турар. Колхоз баштаар чер сүт-бара фермазынын орулгазын бедидер дээш бо дугайында сагыш салып, чамдык чарыкчалдарын үндүрүп ужурулуг.

Малдын продуктузуун бедидеринге кол рольду чөмгөрүлгө ойнаар ужурунда быжыг чөм суурну тургузарыңче чүнүң-даа мурнуңа кичээңгей салыр херек.

Бистин фермада бүгү мал чөмөрүн саанчыларын, бызаа, хаваң ажаакчыларынын күжү-биле белектөп турар. Ынчаарга ситен кезер шөлдөрүн болгаш оларларын экижидер талазы-биле ажылдарын чангыс бистер хандырар шыдавас бис, ынчангаш мал чөм белектөөр доктаамал бригада турар ужурулуг, а бистер кажан-даа дуза көргүзөриңге белең бис.

Оон ынай малдын продуктузуун бедидеринге оон уксаазы база рольдуг болур. Бисте симменталь уксаазыг 6 харлыг бөдүрүкчү бугалар ажылдап турар. Ындыг болза-даа, үрелет ажылы чорутунмайн, зоотехниктерин талазындан бөдүрүкчү бугаларга инектерин шилип тускайла-дайын, чаш малдарын доруктурарыңче кичээңгейни эвээш салып турарыңдан инектерин коьданы улуг экижибейн турар. Ам малдын сүт продуктузуун бедидерин-биле кады оон дийг деңизин улгатырарыңче база ажылды чорудары чуугула.

Бистин фермада бөдүрүлгө зоотехниктер үчөт багай чоруп турар. Ферма эргелекчизи эш Бажан бүгү бижилгелерин ангы-ангы саанчыныгаштарга кылып, бир чамдын чидирип-даа турар, инектерин эдержилгези, бызаалаашкыны четче дөмделгетимейн турар. Бо бүгү болза, фермада ажылдарын моон сонгаар экижидер хемчеглерин алырынга шаптык болуп турар.

Бистер саанчылар бөдүвүстүң биливисти бедидип, инектерин чөмгөрүрүн нормазын, рационун тургузарын, саалданың чорудулганын экижидерин, эмгиги ажаарын, ажылдын культуразын бедидерин өрөнип алыры эргежок чуугула.

Бистер саанчылар болза, өрөнирин, мал ажылынын айтырыгыларын талазы-биле боттарынын биливисти бедидерин, биске быжыг-лаан инектерден улам хөй сүттү саап алырын күзөп турар бис. Ынчангаш колхоз баштаар черден, мал ажылынын тускай эртемниглеринден бистин өөредилгевисти өзүлүк организастап чорудары чуугула.

Даразында чылын бистин инектеривис чырык, кургаг, чыгыл кажааларга кирип, шыктыг чөмөрүн четчи-биле белектөп алганымыста, чылда инек бүрүзүңден 2000 литрден эвээш эвес сүттү саап алып дээш демиселди эгелеп болур бис.

Колхоз клубунун ажылы экижээн

Чөөн-Хемчик районун «Коммунистиче орук» колхозта көдээ клубтун ажылы экижээн.

Клубтун ишти белгаш дашты көрүштүг кылдыр дертинген: оон хары-алары колхозчу тараачыннарын көдээ ажыл-агыйга чаа чедишкинерже кыйгырып турар лозунгулар, плакаттар, база мурнакчыларын илереткен хүндүлөт самбыралары-биле аян кирип шиметинген.

Клубтун библиотеказы ном фондусу-биле кончур бай. Сортан политиктиг, чечен чогаал болгаш көдээ ажыл-агый литературазынын яны-бүрү номнарын хөйү-биле тып ап болур.

Библиотеканын номчулга залына ажылдан дашкаар хостуг шактарда голду лекция, беседаларын клубтун эргелекчизи эш Лопсан-Сюрюн колхозчуларга кылып турар. Көдээ клубка кино, концерт болгаш яны-бүрү культура-массалыг ажылдар база үзүк чок чорутунуп турар апарган.

Мынчангаш ол колхозта көдээ клуб ам культураның өзүлүг одаа кылдыр хуулган.

Д. СЮРЮН-ООЛ.

Чоннун кадыкшылы дээш демиселчи

Улуг-Хемнин Хайраканда Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артелинде эмнелге салбырларын эргелекчизи эш М. Көк-кыс бодунун хүдээлгезин ак-сеткилдиг күссөдип турар.

Ол азыркы кижилерин негелде, дилээңге дыннангып болуп, оларга медицинаның чогуур дузаламчызын көргүзүп, чүзүң-баазын аарыгыларга удур профилактиктиг хемчеглерин чогуур үезинде чорудуп турар.

Фельдшер эмчи Көк-кыс колхозчу өрт-бүлөлөрүн ортузунга культурулук чуртталга болгаш яны-бүрү аарыглардан камгаланырын дугайында тайылбыр-массалыг ажылы база хөй удаа чорудуп, анаа хамаарыштыр лекция, беседаларын хөйүнү помчуп таныштырган.

Совет улустун кадык чуртталгазы дээш кызымык бараан болушкун-биле фельдшер эмчи эш Көк-кыс чоннун хүндүктөл, ынакшылын бодунда чаалап ап шыдаан.

Т. ВИДИРОВ.

Куш-хүннеринге аванылар

Барын-Хемчик районун Эрги-Барлыкта «Большевик» колхозтун кежигүнү 60 ажыг харлыг эш С. Экилийн бо чылдын дүңдүңден 2 оглу, бир уруу-биле кады 2600 килограмм тарааны аваныга алган. Ам ол ашак колхозчу амьдуралдын байлакшылын болгаш коллективтиг ажыл-агыйнын хуу ажыл-агыйдан артык күштүңгө шуут бөүрөзенин чугаалап олурар.

С. КОЦАП-ООЛ.

Колхозчу мурнакчылар

Колхоз бөдүрүлгезинге кызымаккай эки ажылдаанынын түнелдинде Тес-Хем районун Берт-Дагда Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелинин кежигүнери эрткен 10 айларын дургузунда куш-хүнүнүн минимумун күссөткенер.

Эн-не хөй куш-хүнүн мал ажылдакчылары ажылдап алгандар. Колхозтун чылгычызы эштер Дажы—1246, Сувак—1160 куш-хүнүн, хойжулар Санаа—888, Хуурак-оол—711, Уванты—566 куш-хүнүн, инекчилер Биче-оол—997, Доржу—680 куш-хүнүн, хаваң ажаакчызы Суван 721 куш-хүнүн ажылдап ап, мурнакчылар болуп турарлар.

Малчынарнын хүлээлгези

«ТАРН XII улуг хуралы» көдээ ажыл-агый артели (даргазы эш Гроуханов, парторганизация секретары эш Удумбараа) Кызыл районда эки ажылдыг колхозтарын бичээш. Оон малчынарнын чоокта чаа болган хуралына кышка белектелдерин көрүбүшан, малды менди чыл ажыраарын дугайын чугаалашкан. Колхозтун нитилештирген малы чыл бүрү өзүлделг болуп турар.

Колхозтун кышка белектели багай эвес, эрги кажааларын бүрүн септеп, чаа немей кылдыр туудугларын бүрүн дооскан. Бо чылын 1214 тонна ситенин болгаш 560 тонна саванын база 306 тонна силосту колхоз белектөп алган. Моон-биле кады улуг чөмгөрү барын хуралга саналдар база илередип турган, ону дарый узуткар, малды менди, семис чыл ажыраарына тодаргай хүлээлгелерин малчынар алган.

Н. СЕДЕН.

МАЛ КЫШТАГЛАДЫШКЫНЫН ОРГАНИЗАСТЫГ ЧОРУДАР Чөптөстөрни баштайгы хүннерден эгелеп узуткаар

Чөөн-Хемчик районун колхозтары нитилештирген малын эки олардыг болгаш сүтлүг черлерже коьданын аайы-биле кыштаглаткан.

Баян-Талада «Октябрь» 30 чыл ою» колхоз (даргазы эш Седип хой, өшкүнү 300-400 баш чедир 17 коьданага үскен, ынчаарга мыймыг бода малды 12, чылгыны 2 кезек, база төрүүр болгаш аныак малдарын тускай үскүлээш, кыштаглаткан.

Чыргакыда Калинин аттыг көдээ ажыл-агый артели (даргазы эш Дакбай) нитилештирген малын бүрүнү-биле кыштаглаткан. Бо чылын эрги кыштагларга немей 900 баш хөй, 60 баш инек болгаш 20 ажыг баш бызаалар кирер чаа кажааларын туудугларын ажыглап кирген.

Шемиде «Большевик» колхоз шээр малын 8 кезек черде, мыймыг бода малын 5 кезек черде кыштаглаткан. Нитилештирген малынын эрги кыштагаларын септеп, чаа кыштагаларын немей туткан. Кыштагаларже мал чөм сөөртүп чедирер тускай кижилерин тургускулаан болгаш олар план өзугаар ажылдап кирипкен.

Мал кыштагладышкынын чамак чедишкени-биле кады чөптөстөр база илереп турар. «Октябрь» 30 чыл ою» колхоз кыштагаларже мал чөм чедирерин ажылын чуугула көрбөзөңдөн сөөлгү үеде чөм мыймыг бода малдын 4 кыштагаларына чүгө 50 центнер ситен белектээн, ол ышкаш септээн кыштагалары болгаш чаа туткан кажаалары багай болуулаан. Калинин аттыг колхоз бо чылын мал чөм белектээриңни планын күссөткен бис—деп мактавып, менээрэгенинден 600 гектар тараа шөлүнүң саванын бөзүн бөдүп албааннар. А херек кырында колхозтун белектөп алган ситени чүгө 700 центнер болганын хыналда көргүскөн. Белектээн ситенин кажаазын багай тутканындан олче мал кирип, сарааттарын дөңүң мал одура чиир чөде берген. «Кызыл тараачын», Ленин аттыг колхозтар мал чөм белектээриңни планын ыракта чедир күссөтпээн. Ылангыч Ленин аттыг колхоз (даргазы эш Суков) ситен белектээриңни планын чүгө 27 хуу күссөткен, а белектээн ситенин норма өзугаар чөмгөрер болза, ол чүгө

оон-даа өскө мурнакчы малчынарнын хурал демгелээн. Моон-биле кады улуг чөптөстөр барын хурал илереткен, ылганга мал чөм белектээриңни колхоз чүгө 80 хуу күссөткен, саар инек сезон дургузунда чүгө 400 литр сүт берип турар, хойнун дүгү дыка чавыс болушан, агро-зоотехния өөредилгелери боттанмайн турар. Амгы колхозтун малды менди чыл ажыраар болурун хурал онзаалап демгелээн. Бо талазы-биле малчынар боттут чүдээлелерин алган.

С. МОНГУШ.

Малды менди, семис чыл ажыраарыңга

Сүт-Хал районда «Большевик» колхозтун малчынарнын чоокта чаа болган хуралына СЭКП Төп Комитетинин сентябрь Пленумунда доктаалын боттандырар талазы-биле сорулгалар дугайын чугаалашкан. Колхоз бо чылын мал өстүрер планын нитизин-биле 106 хуу күссөткен, ылачгы 117 хойдан 122 хураганнарын доруктуруп алган Чылбак ышкыш база чангыс-даа мал төлү чидирбээн, малы чыл бүрү менди, семис болуп турар чылгычы Такбай, инек кадарчызы Бойдаа болгаш

Куш-ажылы көдүрүлүшкүн

Барын-Хемчик районда «Комсомол» 30 чыл ою» көдээ ажыл-агый артелинин колхозчулары партиянын болгаш чазактын чуугула шитпирлерин танышмак улам бедиктен хүлээлгелер өзугаар ажылдап турар. Колхоз бо чылын мал өстүрер планын күссөткен, оон уксаазын экижидер, продуктузуун бедидер сорулда-биле колхоз доң уксаазын 4 өскүрлардыг, каракул 15 кошкарлардыг болгаш симменталь 4 бугалардыг болган.

Малды менди, семис чыл ажыраарына белектел база-ла багай эвес тургустунган: бар кажааларын септээр, малдын өзүлдезинге холбаштыр 5 чаа кажааларын немей тудар ажылдар чедишкенин боттаган, кыштагаларга мал чөмнү кошкулдыр хемчеглер алдыган. Амгы үеде бүгү мал кышкы тураларда. Колхоз бо чылын чуртталганын 23 чаа бажынарнын ажылаада кириген, автомашынага эки шынардыг гаражты база тудуп алган. Ол ышкаш колхоз ам дээрбелгил, пилорамалыг, клубтук, электрик станциялар. Колхозчуларын чуртталга амьдиралы улам-ла чаагайдык чартынын, оларнын бөдүрүлгө күш-ажылыч улуг соңуурталы калбарган.

С. ОКТА.

Мал ажылынын харысалгалыг үези

Мал ажылына эң харысалгалыг үе—мал кыштагладышкыны эгелеп, Тес-Хем районун Берт-Дагда Ленин аттыг колхоз онза кичээңгейни мал ажылыңче угландыр-ган. Нитилештирген 1097 баш инек малды 18 кезек кылдыр үскөш өттүг, сүтлүг черлерде, 12 муң ажыг хөй малды 29 кезек кылдыр үскөш

Оруку-Шылаанын эки таарымчалыг кыштагаларында кыштагладып турар. Малды эки чыл ажыраар сорулга-биле малдын тускай эртемниглерин улуг хайгааралды салып турар болгаш малчынарнын ортузуңда политик-массалыг ажылды чорудуп турар.

В. ТОВУУ.

Партия эге организацияларынын секретарларынын семинары

СЭКП Танды райкому партия эге организацияларынын секретарларынын семинарын эрттирген. Семинарга «Совет Эвилелинин Коммунисттиг партиянын Уставы»—партия амьдиралынын кол хоойлузу, «Партия хуралдарынын ролу болгаш ажык-дузаны», «Партия хуралынын протоколун шын тургузары», «Кежигүнер болгаш кандидаттар хүдээп алып талазы-биле партия оргайдашларынын ажылы»

«Коммунисттерин политиктиг өөредилгезин удуртуру» деп лекциялар болган.

Эге организациялар секретарлары боттарынын ажылынын дуржулгаларын сочуп, тус-тус илеткелерин кылып, сентябрь Пленумунун доктаалын күссөдип талазы-биле ажылды канчаар чорудуп турарын чугаалашканнар.

(БИСТИН КОПП.)

ДОСААФ-тың район конференциясы

Чокта чаа Кызыл көдээ районун ДОСААФ төлөөлөрүнүн 1-ги район конференциясы болуп эрткен. Районун ДОСААФ оргкомитетинин өтөттүгү үдө чоруткан ажылынын дугайында оон даргазы эш Губинин илеткелдин конференцияга дыннаан.

Партия болгаш чазактын бистин Төрзөн чуртувустун күчү-шдыланын, оон тайбын ижин быжыгларына улуг кичээнгейни салып турарын онзалып демделгелишсаан, эрткен өтөттүгү үдө районун ДОСААФ оргкомитетин биче эвес чедишкнинерин челип алганын илеткелчи бодуну илеткелинге тодаргай демделгезин.

Чедишкнинер-биле чергелештир районун ДОСААФ оргкомитетинин өтөттүгү үдө чоруткан ажылында улуг четпестер бары илеткелден болгаш саналдардан илерээни.

Ылангыя районун хей чурттакчылыг Элгес-Аксанда, Баян-Колда болгаш «Малчын» колхозта база Чербинин уруглар бажынында ДОСААФ эге организациялары тургустунган аттыг боордан башка, херек кырында ол организациялар ажылдавайн келген. Ол черлерин ДОСААФ организациялары кежигуннерин дадывырын өй-шаанда хавырвайн келген болгаш оон даргалары калдыг-даа ажыл чорутпаан. ДОСААФ-тын кежигун дадывырын хавырдылазы ниити районуну биле чүглө 47 хуу болган. Ол ышкы ревизия комиссиязынын даргазы турган эш Проскурников статистик өчөттөрүн өй-шаанда кирибейн келген. Ол эрткен чылын чыгынган 104 рубль түнниг кежигун дадывырын бодунга шингээткен.

ДОСААФ-тын район комитетин, оон чер-черде эге организацияларынын бөлгүмнеринге «ГТО»-нун 1-ги болгаш II-ги чергенин демдектеринин нормаларын дужаарынын болгаш өске-даа хей яны маргылдааларын эрттирип келген.

Ол ышкыш чоңуну ортузунга яны-бүрү темаларга 7 удаа лекция, бешелалары чоруткан. Өөредилгелиг болгаш организациястыг элзэн хемчеглерин ап чорутканынын түннелдинде, ылангыя бо чылдын сөөлгү кварталында разрядниктер саны элзэн немешкен; ийн дугаар разрядниктер 4 кижин, үш дугаар разрядниктер саны 7 кижин, «ГТО»-нун I-ги болгаш II-ги чергенин демдектерин дужааганын 22 кижин чедип турар.

ДОСААФ-тын район оргкомитетин план бугаар ажылдавайн, өске организациялар-биле харылзаа чок, агитация, пропагандалы чонга негтереппей, чондан хоорук байдалга туруп келгенин төлөөлөр чиди-биле шүгүмчүлзөннөр.

Санал бергендерден эштер Бай-Кара («Бай-Булуң» колхозтан), Парников (Чербыден), Очур-оол («Победа» колхозтан) олар көдээ черлерде ДОСААФ эге организацияларынын ажылынга оргкомитеттен болгаш районун өске-даа удуртуп органдарында сула кичээнгейни салып келгенин санал-оолиянга илередип чугаалааннар.

Конференцияга районун ДОСААФ комитетинин составын сонгаан.

Д. ЕНДАН.

Районун «Победа» болгаш Чкалов аттыг колхозтарында ДОСААФ эге организацияларынын ажылы багай эвес чоруп келген. «Победа» колхозта ДОСААФ эге организациясы (даргазы Очур-оол) 15 чаа кежигуннерин кирип алган.

Анныр ажылын боттук удуртуп

Аң-өлүк болза, областа белекелдер талазы-биле кол черин ээлеп турар. Бо айтырмга Бин-Хем районун ролу улуг, аң-өлүк кирип-дезинин ол район областың районнарынның үшкү черинде. Ындыг турбуже районун белекелдер килдизинин начальниги эш Дутов, заготживсырьё конторазынын директору эш Васечкин олар бо чугула ажылды багай удурткан, колхозтар-биле анныр керээнин чарарын, көдээ Советтер зайы-биле аңчылары организастаарын хандырын шыдаван.

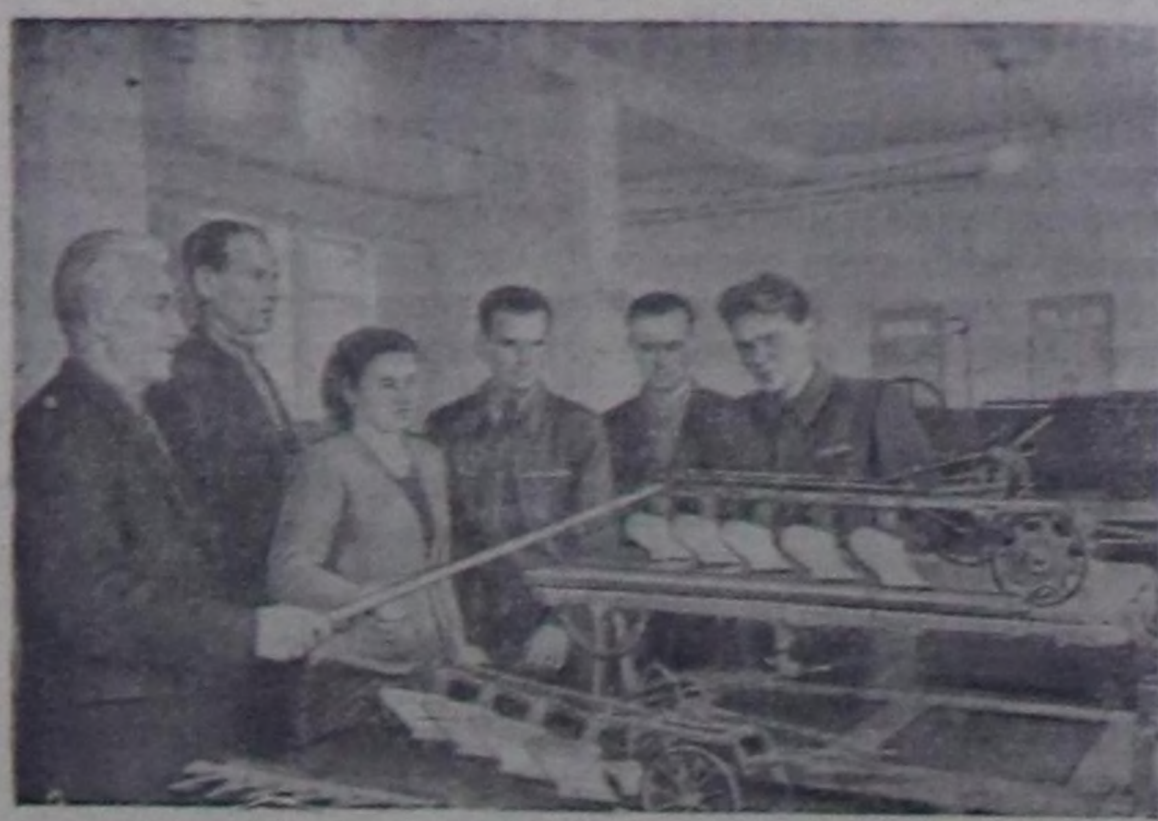
Орайтап, багай белекелдик аъттанган.

Чамдык көдээ Советтерин база колхозтарын даргалары чоңуну тынышты бот-идеякенин деткиринин улугу, харын аниаарына сонугралды кижилерин өске ажилдарга оная турганы канчал-даа шын эвес. Партия райкому болгаш райкомком бодуну хуралдарына мынчага чедир анныр дугайында чыгыс-даа катап айтырып тургуспааны ол чугула ажылды удуртуруп утканынга факт болуп.

Районун партия, совет организацияларынын боттук эвес удуртканында ылангыя «Искра» колхоз (даргазы эш Захаров) 30 аңчылар дерип аъткарап тургаш, чүглө 2 кижини, «Тилелге» (даргазы эш Киселев) 20 аңчыларын орунга 6 кижин чоруткан. Организаст чок шак ындаг сандаргай чоруктун түннелдинде районун аңчылары кончуг

Район бо чылын Төрзөн чуртунга хей түннүг аң-өлүк чүүлүн кирип болуп аргалыг. Чонунга чагай амдыралы дээш Коммунист партиянын болгаш Совет чазактын улуг сагыш салымшынынга күш-ажылчы харын болурун медреселиг билери чугула.

А. ЛЕПЕШКИН.

Запорожская область. Көдээ ажил-агыи механизациязынын болгаш электрификациязынын Мелитопольск институтунун чанында колхозтарга болгаш МТС-терге ажилдаар тускай эртемнигерин ийн ай хуусаалыг курстарын организастаан. Курстарда 122 кижин өөренип турар.

Чурукта: көдээ ажил-агыи машиналарынын кафедрасынын эргелекчизи доцент Кривошеев (солгай талазында) курстун дыннакчыларына трактор андазынын тургузуун тайлыбырлап берип турары.

Чуруу А. Красовскийнин. СЭТА-нын пресскитишези.

МУРНАКЧЫ МЕХАНИЗАТОР

Петр Андреевич Закурдаев Бай-Хаак МТС-тиң комбайнеру, дээр механизаторларын бирээси. Бодунуң патриотчу, ак-сеткиллик күш-ажылы-биле ол чыл келген тудумна эки көргүзүлгенин чедип ап турар. Эш Закурдаев МТС системасында ам 24 чыл ажилдап турар. Ол ынча үениң иштинде эки школары эрткен, дуржулгазын байыткан, комбайн, трактор болгаш өске-даа машиналарнын механизминерин ажылын эки шингээдип алган. Ол слесарь, токарь, бригадир-даа болуп ажилдап чораян, а 1936 чылда Ачинск хоорайга механизация школасын дооскаш комбайнер болуп ажилдап берген.

Мен график барымдаалап 2 шак эрткен санында-ла машинаны 10—15 минутада часпараткаш, анча техниктиг көрүлгенин кылып турар мен. Оон ынай сес шак ажилдаашла машинаны доктааткаш, 25—30 минута часарлаар, ол өйдө машинаны кывар, чаар материалдар-биле хандырып ап турар мен. Хүнүнүң ажыл шагынын доктааткан чурумун шынгыты сагыры, шак графинин барымдалаары, машинаны эки ажаап кадагалаары күш-ажылдын бугуруучулугун дыка бедидер. Агрегаттын хүнде бугуруп алган ажылы 25—29 гектар чедип турган.

Эш Закурдаев 1939 чылда Коммунист партиянын хүрээлинге киргеш, бодунуң механизацияда, политикада талазы-биле чидиин быжыгалап келген. Эрткен чылдагызы ышкыш, бо чылын база «Сталинец—6» деп комбайнга ажилдап келген.

—Ол машинага мээң ажылымнын дуржулгазы комбайн ажылынның бугуруучулугунун кол чүүлү болуп турар, оон чедип алырда септелгени өй-шаанда кылыры болгаш шөлчө үнер мураунда машинаны шенеп, шыгалап көөрү чугула. Оон ынай бодунуң ажил-херээнге ынак, оон дугайында үргүлчү сагыш човаары болуп.

Мен бо чылын шөлчө үнеринин мурунда тарааның аажок бужа бергенин көргөш, комбайнны анча таарыштырып алган мен. Мээң огул Виктор штурвалышк бооп ажилдап, менээ улугу-биле дузалап турар.

Бо чылын 25 ажил хүнүнде «Сталинец—6» комбайн-биле 640 гектар черин таразын эки шынарыг ажилдап, ажаап алган мен. Комбайн агрегаты хүнүн-не 18 шак соксаал чок эки ажилдап турган.

Бо чылын 25 ажил хүнүнде «Сталинец—6» комбайн-биле 640 гектар черин таразын эки шынарыг ажилдап, ажаап алган мен. Комбайн агрегаты хүнүн-не 18 шак соксаал чок эки ажилдап турган.

С. ТУШКОВ.

Комбайнер эш Закурдаев районун сески партия конференциясында партия райкомунуң кежигунунге сонугтурган. Ол бодунуң ажылы политикады өөредилге-биле холбаштырып, партия төөгүзүнүн доңчу куруун өөренир бөлгүмде чедишкниг кичээлдеп турар.

С. ТУШКОВ.

«Республика» САГААЛАР

Түңнел чок азаашкындардан боттук ажылче шилчир херек

Областың солуннарында кино чурук дугайында бижитинген ылангыя ыраккы районнарда чоңунуң чөптүг негелделерин чангыс эвес удаа номчаан мен. Ол байдал бистин колхозууа база уламчылавышаан.

Даргазында механик душ четпээнде кинону алгаш Чадаанаже чорупкан. Колхоз баштаар черинге оон дынаткан болза: «кино аппараты манча кылдымас хире үредген»—дээн. Ону хынап көрөп чүве чок, Черноусовтун арагадан аарып чанганы-ла шынныг апаар.

Колхозчуларын күш-ажылчы рублин чыып алгаш, будагдап арагаалам механикка мынчага чедир кандыг-даа хемчег хүлээтпээн. Районун кинофикация чери (директору Даржаа) сатынган билеттер бугуар көргүзери-биле кино чорудуп бээрин азаашкындардан бээр ам ийн ай чедип турар.

Ф. ЗЫКОВ.

Областың солуннарында кино чурук дугайында бижитинген ылангыя ыраккы районнарда чоңунуң чөптүг негелделерин чангыс эвес удаа номчаан мен. Ол байдал бистин колхозууа база уламчылавышаан.

Даргазында механик душ четпээнде кинону алгаш Чадаанаже чорупкан. Колхоз баштаар черинге оон дынаткан болза: «кино аппараты манча кылдымас хире үредген»—дээн. Ону хынап көрөп чүве чок, Черноусовтун арагадан аарып чанганы-ла шынныг апаар.

Колхозчуларын күш-ажылчы рублин чыып алгаш, будагдап арагаалам механикка мынчага чедир кандыг-даа хемчег хүлээтпээн. Районун кинофикация чери (директору Даржаа) сатынган билеттер бугуар көргүзери-биле кино чорудуп бээрин азаашкындардан бээр ам ийн ай чедип турар.

Ф. ЗЫКОВ.

Болхоз бугурулгезинге удуртулганы экижидер

Социалист көдээ ажил-агыи улам ынай хөгжүдеринин талазы-биле Коммунист партиянын болгаш Совет чазактын чугула шитпирилери боттандырынга хемчеглер Эрзин районда четпес алдынып турар. Мал чечи белектеринин планы ыракта күөсетпээни, кышкы турлагларың септелгени хынамчалыг эвес, бар мал чечин камныг чарылдаар, одарын чөп ажылаар план районун кайы-даа колхозтарында мынчага чедир тургустууаан.

Мал ажылынга билилгит, ажылынга харымсалгалыг, дуржулгалыг колхозчуларын быжыгларынын боттандырып, ол чугула ажил участогун партия, совет, көдээ ажил-агыи органдарында багай удуртуп турары-биле район мал өстүреринин планын күөсетпээни. Ажаалда хай-гааралдын кошканын фермаларда инектер саалда сезонунуң дугузунда чүглө 200—300 литр сүт берип, хойнун дүгү дендин чавыс көргүзүп-

луг болуп турар. Ол ышкыш колхозтарда бугурукчу малдарын азырал ажаалдазы дыка багай, манча «Чаорук» болгаш өске-даа колхозтарда уксаалыг бугурукчуларын хайгаарал чок байдалга турарын чижек кылдыр көргүзүп болур.

Колхоз бугурулгезинге хаван ажылынын чугулазын амга чедир үнелейтин турары база канчал-даа шын эвес. «Коммунизмче орук» болгаш «Сталинец орук» колхозтар анда хаван чок хөвээр, а «Чаар орук» колхоз эрткен чылын садып алган хаванынын оолдарын азырлар-илден шүүтүсүнгөш, бо чылын оон 18 оолдары-биле катая сатылган, «Кызыл сыйдыстың» хаваныны багай ажаалдадан 10.6 шак чедир өлгөн. Ол ышкыш куш фермаларын районун кайы-даа колхозтарында организастатынмааны дыка четпес.

В. ТУМЕТЕЙ.

Негелдеге дыңнангыр болуп

Өвүр районун «Торгалыг» колхозта эмнелге салбырынын эргелекчизи эш Иванова бодунуң дорт хүлээлгезин багай күөсөдип турар.

Ылангыя хенертен арааннарда дүрген дуза чедирери-биле кандыг-даа үдө эмчи Иванованы чалап баарга, оон чайы чок ийикпе, азы дыштаныр хүнү таварышкан болуп. Шынында ол бодунуң амы-хуу херезин бугурулгезинге болгаш ынай-бээр

селгүүстээринге өйлөшкөн турар. Чонунуң үнүңе дыңнангыр болуп, анаа бараан болуру дээш ак-сеткилдик ажилдары—совет эмчи бугурунуң хүлээлгезин багай күөсөдип турар.

Мынчанга эмчи Иванованың четпес ажылынга шынгыг контролды боттандырынын ында суму Совети болгаш парторганизация ап чорудар уjurлуг.

М. ОЧУР.

Спорт ажылын чорудар

Барыин-Хемчик районун «Ленин оруу» колхозта организастаан «Колхозчу» деп эки-тура спорт иштилиндин ажылы багай чоруп турар.

Ында спорт организастаанын ат чалап тургускан боордан башка, херек кырында чоруткан ажылы чок.

Кежигуннерин биледи-даа чок, организастаанынын чангыс удаа хураалы-даа болуп көрбөөн.

Көдээ колхозчуларын спортка ынакшылын хандылары негетипип турар.

К. БОРАНАЙ.

Көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн чыылдазын чедишкниг доозар

ССРЭ-нин Дээди Сөвединин бешки сессиясы болза, көдээ ажил-агыи улам хөгжүдеринге, колхозтарын организастааш-агыи быжыгларына, колхозчуларын ооргаларын бедирлерин чогуур байдаларын тургузууунче улаңган көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн дугайында чаа хоойлуну бадыйлаан.

Эрткен чыл-биле деңизээрге көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн хемчээли адуулаан. Өске хей саныг хемчеглер-биле чергелештир бо куудулаашкын болза, көдээ ажил-агыи ишчилеринин материалдыг чагай байдалын бедидер дугайында Коммунист партиянын болгаш Совет чазактын доктаамал сагыш салымшынын тодаргай илередип турар.

Бистин областа көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн төлевирлери ажилчы чоннар депутаттарын районнар Советтеринин бюджеттеринге, бүрүнү-биле кириптинип турар болгаш районнарын ажил-агыи амдыралын, социал-культура тургузуушкунун ашкандандырынга боттук срулгалыг үндэин болуп турар. Көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн төлевиринге хамаатыларын кириген ашк түннери болза, бугурулге сорулгаларына чарыгаттын, оон саарылаш чонга дедир эгитип турар болгаш көдээ ажил-агыи ишчилеринин материалдыг чагай байдалын болгаш культурунал чидиленин улам ынай өздүлгезинге арганы берип турар. 1952 чылда бистин областың талазы-биле социал-культура хемчеглеринге чарыгдалар чоңунуң төлзөн үндүрүлгелеринин түнүнден алды катап бедик. Сан-хөө хүлээлгелерин күөсөдип, ылангыя үндүрүлгелерин чогуур өйдө тә-

леп турары-биле совет кижилер бедик медреселиг көргүзүп турар. Ажылды шын организастаанынын түннелинде ол төлевирлер бюджетке бүрүн болгаш чогуур үезинде кирип турар.

Бистин областа бо чылын болгаш эрткен чылдарда көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн төлевирлеринин чыылдазы чедишкниг чорутунган турарынын бүгү болдунар аргалары бар турган болгаш бар болуп турар.

Партия, совет организацияларынын дузалымчы-биле саң-хөө органдары көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн чыылдазын чөп организастаар сорулга салдынып турар.

Улус ажил-агыинин болгаш социал-культуранын тургузуушкунуңа көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн ужуур-дузанын дугайында чоңунуң ортузунга тайлыбыр массалыг ажылды калбартып чорудары чугула. Социалист тургузуушкунга көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн ролунуң дугайында ылангыя бодунуң районунуң болгаш көдээ Советин амдыралындан алган тодаргай чижектерин ажилчы чоннарда чедип турар хевир-биле чугаалап бээр, хамаатыларын чыгынган акша-хөренги кандыг сорулгаларга чарыгаттын турарын тодаргай чижек-биле көргүзери кончуг чугула.

Көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн чыылдазын чорудуп турар үеде рай-санкилдинин ажилдакчылары район төвүнге олуруп турбайн, чон ортузунга тайлыбыр-массалыг ажил чорударына киржи болгаш оон организастаар дээр база көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн төлевирлеринин чыылдазын чорудуп турар үндүрүг агентизинге практиктиг

дузалымчы көргүзөр дээр колхозтарга баар уjurлуг.

Чондан төлевирлерин шүүт хүлээп ап турар үндүрүг агентилеринин ажылы болза, көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн чыылдазын чедишкниг чорударына улуг ролду ойноп турар.

Бодунуң ажылынын үлегерлиг организастаашкынын көргүзүп турар үндүрүг агентилери бистин областа эвээш эвес. Кызылдын көдээ районунда Көк-Тей көдээ Сөвединин үндүрүг агентизи эш И. Кокорин эки ажилдап турар. Ол, 1949 чылдан эгелээш бодунуң көдээ Сөвединин талазы-биле янавалы төлевирлерин кирийдизинин планынын күөсөдирин болгаш ажык күөсөдирин үргүлчү хандырып келген.

Бо чылын Көк-Тей көдээ Сөвединин талазы-биле көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн төлевирлери ноябрынның 15-ке чедир бүрүнү-биле кириптинген. Ол ышкыш чөшкенин талазы-биле төлевирлер чондан бүрүн чыгынган. Ыявалы салымшынын страхованын чыылдазы барык-ла доозулган. Ол-ла районун Чедер көдээ Сөвединин үндүрүг агентизи эш М. Сендел база эки ажилдап турар.

Чаа-Хөл районун Ак-Туруп суму-нун үндүрүг агентизи эш Чикит 1947 чылдан эгелеп ажилдаан. Ол көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн кирийдизинин планынын хуусаа бетинде күөсөлденин хандырып, бодунуң хүлээлгезин эки күөсөдип турар. Ол ышкыш Бин-Хем районун үндүрүг агентилери эш Мельников (Устүү-Өөк көдээ Совет), эш Оншук (Устүү-Тарла көдээ Совет) үлегерлиг ажилдааннар.

Областың мурнакчы үндүрүг агентилери көдээге боттарынын ажил-чорудуулары чүглө чондан үндүрүг болгаш өске-даа төлевирлерин хүлээп алыры-биле кызыгаарлавайн, чоң ортузунга тайлыбыр массалыг ажилды база чорудуп турар.

Үндүрүг агентилери боттарынын практиктиг ажылы чорударда саң-хөө активинге, күрүнө мурунга боттарынын саң-хөө болгаш өске-даа хүлээлгелерин чогуур үезинде күөсөдип турар хамаатыларга даянып турар. Саң-хөө активтери чоңунуң ортузунга тайлыбыр массалыг ажилды чорудуп турар үеде, үндүрүг агентилеринге улуг дузалымчы көргүзүп, 5—10 бажынарга быжыглатынган болуп турар болгаш оларга быжыглатынмаан участкастарын чоңунга бешелаларына база чорудуп турар. Көдээ Советтер-биле сырь харылзаа, бот-боттарынга дузалалыга чокка үндүрүг агентизинин ажылынын чөп организастаашкыны чедимче чок болуп.

Бо болза, областың мурнакчы агентилеринин долу хемчээл-биле өөренип көргөни, агентинин бугурутуг ажылынга чугула негелде. Төлевирлеринин чыылдазын дугайында оларын илеткелдери күөсөдиринин хуралдарына болгаш көдээ Советтеринин сессияларына үргүлчү чугаалаштыннып, көдээ Советтеринин чанынга саң-хөө актив-биле болгаш көдээ Советтеринин депутаттары-биле саң-хөө айтырларынын дугайында сургаалдыг чөвүлө хуралдар үргүлчү чорутунуп турар, саң активтерин оларга быжыглаан участкастарга чоруткан ажылынын дугайында көдээ Советтин мурунуга илеткелин кылып, тодаргай даалгаларын ап турар.

Мурнакчы көдээ Советтеринин үндүрүг агентилери төлевирлер чыылдазынын үезинде колхозтарга, оларын бригадаларына хүн-бүрүдө ба-

рып турары чугула. Ынчаарга ажилдын шак ындыг аргазы эки түннелдерин бээр болгаш үндүрүг агентилеринин мурунда салдыган сорулгаларын чедишкниг күөсөдирин хандылар.

Областың эн эки үндүрүг агентилеринин ажылынын дуржулгазы агент бурзуунуң ажылынга шингээтинген турары онза чугула, ол дээр-ге, көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн болгаш өске-даа төлевирлерин чедишкниг чыылдазынын үндэинин болдунган турар уjurлуг.

Кандыг-даа ажил-херектин чедишкниг болурунга социалист чарыш улуг уjur-дузалыг. Амгы үеде саң-хөө системасында социалист чарыш болза, 1953 чылда күрүнө бюджетинин дугайында ССРЭ-нин Дээди Сөвединин бешки сессиязынын шитпирилери боттандырып дээр демселдин демдээни адала-биле чоруп турар.

Бо чылдын октябрыда Улуг-Хем районун саң-хөө ажилдакчылары ССРЭ-нин Дээди Сөвединин бешки сессиязынын шитпирилери күөсөдиринге улаңган социалист чарыштын хүлээлгелерин боттарынга алган болгаш оларын үлегерин эдер дугайында областың бүгү саң-хөө ажилдакчыларына кыйгырып үндүргөн. Ол кыйгырыг областың өске районнарына изин-биле уткуп хүлээп алышкындары болдурган.

Ажылдын чөп организастаашкынын түннелинде, областың элзэн хей районнарында көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн чыылдазын чедишкниг чорударынын үеде чорутулу эрттир турар. Эрзин райсан килдизи (эргелекчизи эш Баир), Тес-Хем райсан килдизи (эргелекчизи эш Сыдам-оол), Бин-Хем райсан килдизи (эргелекчизи эш Мейге) болгаш оон-даа өскелер көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн чыылдазын бүрүн дооскан ийикпе, азы чамдык черлер доозар чыгаан.

Ындыг болза-даа, көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн кирийдизин эки районнарда чангыс-аай кылдыр чедишкниг эвес. Танды райсан килдизи (эргелекчизи эш Митряш-кин) көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн дөрткү кварталда кирийдизинин планын ноябрынның бирги чартымында чүглө 41 хуу күөсеткен. Сүт-Хөл районуна бо талазы-биле байдал база-ла эки эвес, райсан килдизи (эргелекчизи эш Кичи-оол) көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн талазы-биле планын чүглө 54 хуу күөсеткен. Үндүрүг чыылдазынын планын чүглө 68 хуу күөсеткен Каа-Хем район хождуунаарнын санында кирген.

Көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн чыылдазынын талазы-биле шак мынды түннелдер чүнү чугаалап турарыл дие, чамдык райсан килдистеринин эргелекчилери бюджет дугайында ССРЭ-нин Дээди Сөвединин бешки сессиязынын шитпирилери-ден практиктиг түннелдерин кыл-бааннар, көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн чыылдазына хүн бүрүнүң удуртулганын хандырынын улугу, харын ашк-хөренгилерин чыылдазын ала-чугаагараашкынга кирген болгаш төлевирлерин чогуур үезинде кирийдизин ускен.

Көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн политикады болгаш улус ажил-агыи хуу-дузаны, социал-культураны болгаш өске-даа хемчеглерин ашкандандырынын херээнге оон ролу болза, бүгү-ле черлерге көдээ ажил-агыи үндүрүүнүн чыылдазын чогуу хүннелде дооскан турарын негер турар. Бо сорулганы челип алырынга бүгү болдунар аргалар бар болгаш партия, совет организацияларынын удуртулганы-биле саң органдарын эзулуг ажылындан ажил-херектин чедишкни хамаар-жыр.

В. ЦЫПКИН,
Област килдизинин улуг инспектору.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелинің ниити резолюциясы

Чугаалажышыңарга ажыктыг кылдыр, Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлелинің Будапешт сессиясына хүлээп алдынган кыйгырыг болза, изиг үнелээшкенин ап, эч калбак деткимчеге ужурашкан. Ол кампанияның ачысында бүгүдөгө таарымчалыг дугуржулгаларың аргазы-биле улустар аразының чөрүлдээлерин шийтирилеп таарыштыларының идеясы хүн келген тудум улам-на калбарып, бодунуң үрө-түңнелдерин берип турар.

Германияның кандыгыл дээрге, улуг күрүнелерин аразыңа ноталарың сөөлүгү солчушкуну дөрт улуг күрүнелериниң конференцияныҥ кыска хуусааның иштинде чымдырлар аргалың бүзүредип турар.

Индий-Кыдаттыг кандыгыл дээрге, дайын чорудулгаларың соксатканы болгаш тайбың шийтирилеп таарыштыларының идеясы Франция-да-даа, ол ышкаш Вьетнама-даа хөй-ниити санал-оналың калбак кезектерин улам-на чаалап ап турар.

Бичалза-даа улустар аразының дүштүктүүлүг чоруун чымчадырыңа дурдурлап турар күштер соок дайының бодурбас сорулгалыг хөдөлүшкүннүрнү чаап чагырап дөштү «чугаалажышыңар» деп сөстү ажыллап турарлар. Бодунуң чугаалажычызың бодунуң фактыларың мурнуңа тургузарың—чугаалажышыңарже күзөлдү илеретпей турар.

Азияда-даа, ол ышкаш Европада-даа чамдык районнарда байдал болгаш чамдык чөрүлдээр тайбының хөдөлүшкүнү оңа кыжанышыңың болуп турар.

Кореяда чугаалажышыңар — айыңдыг байдалда. Нейтралдык чурттарын, чижээлээрге, Индияны политиктиг конференцияның составыдан касыр дээр ордажышыңың кол нургулаиында Азияның эр-

ге-ажыктырыңа дөштү, чугаалажышыңарны үзүн-даа болур чадавас. Кореяга дайын чорудулгаларың дагың эгелээрин улустар бодурбас.

Европаның айымы чок чоруунуң эрге-ажыктары герман айтырыгың эч дүргөн шийтирилеп таарыштыларың негеп турар, ыңчаарга шак ыңчаар шийтирилеп таарыштырар чорук 4 күрүнелерин аразыңа — АКШ-тын, СССР-ниң, Англияның болгаш Францияның аразыңа чүгө дугуржулгаларың аргазы-биле бодунуң болур. Ол дугуржулгаже орукта карачаның моондак болза, талаларың бирээзинден герман милитаризмин катп тургузар болгаш өскө талаже дур утланган шериг эвилелинче Германияны кийр тьрттар дөштү ордажышыңың болуп турар.

«Европа армиясының» дугайында керээлери күштүг болдуруп бадылаарыңа болгаш Герман милитаризмин кандыг-даа хөйргө катп тургузарыңа шаптыктаары-биле Европаның улустарын Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлели кыйгырып тур. Оон-биле герман айтырыг талазы-биле дөрт күрүнелерин аразыңа дугуржулгаже—тайбың келир үениң перспективасын немец улуска хандырып бээр болгаш Германияга агрессия күштерин катп тургузарыңа дур магадлаады Европаның бүгү улустарыңа бээр дугуржулгаже орук ажык болур ийик.

Францияның болгаш Вьетнамың аразында дайын ам чеди чыл чоруп тур. Бо дайыңа төнчүнү чаалакп турар талаларың аразыңа чүгө дөрт чугаалажышыңар салып болур. Бо талазы-биле Вьетнамың Демократтыг Республикасының төлөөлөрүн кийргени болгаш Кыдат Улус Республикасының төлөөлөрүн деткээни саналды Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлели байырлап тур. Француз төлөөлөрүн таарымчалыг харыны бергени шак ол санал ол айтырыгың шийтирилеп таарыштыларыңа үндөзүн болуп болур.

Даштыкың кийргилгези, даштыкың шериг талазы-биле эжелеп

чагырап чоруу, өскениң девискээринге шериг базаларың тудушкуну улустарың хаммаарышпас чорууна болгаш тайбының хөдөлүшкүңүн болгаш хөдөлүшкүнүң Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлели кезээде бадыткап келген.

Шак ындыг политикаңың неперээшкени Чоокку болгаш Ортаагы Чөөн-чүктүң чурттарында, Латин Америкада, Африкада көстүп турар. «Европаның камгалал нийтижелгези» тургузарың ордажышыңы кылдынып турар болгаш Испанияда америк атомунуң базалар тургустунуп турар, Европада даштыкы эжелеп чагырылга боттадыртынып турар, Азияда Японияны дагың чөпсөзгө күштелип турарыңдан болгаш АКШ-тын шериг базалары тургузарың чүктүлдүү-биле ордажыштырың Пакистанда ол чорук оңа илеретинип турар. Ол сөөлүгү ордажышыңың чер бөм-бүрээниң база бир районунда чүс-чүс миллион кижилерин аразыңа шериг психозунуң неперээшкенин-биле кыжаныг болуп турар.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлели Стокгольм Кыйгырының аздаанга ол бижидишкүннүрнү чымырың талазы-биле бодунуң кампаниясың чорудулгасында болгаш Варшава конгрессини шийтирилгенде бүгү делегейин кичээлгени ол айтырыгың хаара туткан.

Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлели ол айтырыгың талазы-биле КНО ам-даа дугуржулгалар чеди албааныңа хомудалың илередип, эбулуг контрольду доктаадып тургаш атомун болгаш бактериологтуг чөпсөктүргө чугаа чок хоругдаар база чөпсөгленишкүннүрнү бугу хөйргөлдөрүн чыкыра сорулга-биле күженишкүннүрнү үргүчүлөзүн дөштү күзөлдү база илередип тур.

Адак сөөлүндө, Тайбыңның Бүгү-делегей Чөвүлели бүгү-ле тус-тус айтырыгың талазы-биле чугаалажышыңар эгелзеп турары эрежөк чугула болур болза, улустар аразының дүштүктүүлүг чоруун чымчадырың эч боттүг чөпсөз бөштү күрүнелериниң конференциясы

болуп артар деп кезээде санап келгени болгаш санап турарың сагындырып тур.

Ол конференция улустар аразының дүштүктүүлүг чоруунуң чылдагааннарының бирээни кылдыр көрүп турар кандыг-даа айтырыгың кандыг-даа киржикчинин инициативасын эбугаар чугаалажып, база ниити, бүгүдөгө таарымчалыг дугуржулгаларың тып шыдаар.

Кыдат Улус Республиканы, оон улустар аразының хөдөлүшкүнүн шийтирилеп таарыштыларының талазы-биле бүгү делегей инстанцияларында хоойлу эбугаар улустарың чүлдүг деп көрүүндө шуут ойталаар чорук бөштү күрүнелериниң конференцияны чымдырыңа моондак болуп турар.

Бүгү күрүнелерин эрге-ажыктыры-биле чөрүштүр чоруу турар шак ол ойталаашкыны делегейниң хөй-ниитизиниң бодал-оналы улам-на кадыг-дошкун буруу шаап турар.

Катышкан Нациялар Организациясының Уставы бижыг тайбының доктаадып тургузарың болдуруп турар улустарың холунда чөпсө болур. Улустар болза, Уставты сагынып чеди алыр ужурулу. Уставче халаашкынар бүгү делегейниң улуг бергелзешкүннүрнү мурнуңа тургускан. Уставтын угаан-бодалычы дагың ээр чорук улустарга боттарың айымы чок чоруун болгаш хаммаарышпас чоруун хандырыңа дузалап, боттарың экономиктиг кур күштерин, чаагай байдалды болгаш культуразың хөгжүдөр соулга-биле нацияларың эбулуг кады ажылдажылганың арганы тургузар.

Соок дайының болгаш чөпсөгленишкүннүрнү эңдере бүдүрүп турарың түңнелинде кижилерге эң-не аар-берге човула болуп турар дүвүрээни болгаш коргушкун, түргөлдө болгаш чедимес чорук алыс түңнелинде барып тайбының салым-чаваны оортан хаммаарып улустарың демиселиниң оруу-биле чайлатып болур ужурулу.

Алды чурттарның даштыкы херектер министрлериниң Гаагада конференциясының доозулганы

ПАРИЖ. Франс Пресс агенттелиниң дынаадып турарың эбугаар алырга, ноябрың 28-те Барың Европаның алды чурттарының (Францияны, Барың Германияны, Италияны, Бельгияны, Голландияны болгаш Люксембургту) даштыкы херектер министрлериниң Гаагада конференциясы доозулган. «Биче Европа» деп ат-биле сурагыл «политиктиг катыжышыңың» төлөвилелин чугаалажып турган эксперттерниң Римге болгаш чөвүлел хуралының ажылыны дугайында илеткелди конференцияга дынаан. Римге болгаш чөвүлел хурал колдуунда ийги чөгөни айтырыгың чугаалажып турган, ыңчаарга «катыштырылганы» планнары-биле холбашкан эң чугула айтырыгыңарны Гаага чөвүлел хуралына чедири сонгаарладып каан турганы бөлдүңгир болгай.

Бичалза-даа Гаагада болгаш чөвүлел хурал эксперттерин чамдык саналдарың бадылары-биле кызыгаарлатыганын. «Катыштырылганы» төлөвилелин турар «катыштырылганы» киржикчилериниң аразында чидиг чөрүлдээлерин болдуруп, турар магылаагыл айтырыгыңар шийтирилген. Ол айтырыгыңарны ам чаа тургузуп турар доктаа-

мал комитет ажылдап кылдыр, ол комитеттиң турар черин Париж хоорай кылдыр шийип алганнар. Конференцияны ам база дагың, 1954 чылдын март 30-де чымдырар деп шийтирилзэн.

Барың Германияның төлөөлөклери Гааганың чөвүлел хуралына Риминд чөвүлел хуралыга ышкаш Саза-ла келир үениң «Европа чазаанга калбак бурун эргелери» тылсырын албадап турганнар. Француз болгаш итали төлөөлөклери анаа холбаштыр яны-буру негелдери болгаш хөөрөм чугаалары көдүрүп үндүрүп турганнар. «Алды чурттарын чазактары политиктиг органнар-даа хаммаарыштыр («Европаның политиктиг катыжышыңы»), база «политиктиг нийтижелгени» эргелерин кем-чезлини дугайында боттарың аразында чүнү-даа дугуржуп ап шыдааваның» деп «Либерасьон» солун демделеп турар. «Европа конституциясының» төлөвилелиниң дугайында база дугуржулга чеди албааннар... Ол бүгү планнарың иштинден чүгө Германияны чөпсөзгөлдөзүн дугайында керээ турур турар».

(СЭТА).

Чилде ажыл соксадышкынын шимчөөшкүн

БУЭНОС-АЙРЕС. Чилиниң чүс мунд хире ажылчы чоннары ажыл төлөвирин база амдыралдың болгаш күш-ажылдың байдалдарың эңкидери негеп турар дээрзин Чилиниң «Эль Сигло» солун дынаадып турар. Ажылчыларның организациясты демисели профвильдерини хүрээлени ажылчы чоннарың негелдери хандырап чорукту чеди алырың болдурган. Беш хүннер дургузунда ажыл соксадып келген башкылар ажыл төлөвирин беделде-риниң талазы-биле боттарың негелдери хандырап чорукту чеди алганнар. «Анаконда копер майнин» деп америк компанияны болуп турар Чункаматада болгаш Потребляюсте чөс-хола рудниктери-

ниң 7500 ажылчылары 40 ажыг хүнзе ажыл соксадып турар. Ажыл төлөвирин беделде-риниң болгаш күш-ажылдың кижигиң байдалдарың тургузарың дугайында ажылчыларның чөптүг негелдери күдээриңден компания ойталап турар.

Чурттуң элзэи хөй районнарында ажылчы чоннар ажыл соксатканыга дузалаары-биле ашк-ах-рөк-күйлөр чымдааның организастааннар. Чазак болза, ажыл соксадышкынын шимчөөшкүннү калбарышкыны моондактарың ордажышпаан. Сант-Ягода, Вальпараисода болгаш Консесьюнда оңа байдалды хөвээр артырып турар. (СЭТА).

Индияның парламентинге немелде соңгудаларга компартияның тиилелгези

ДЕЛИ. Дели радиозуунуң дынаандып турарың эбугаар алырга, Калькуттань соңгулда оруктарының бирээзинге индий парламентиниң улус палатасына немелде соңгудаларга Индияны компартиясының кандидады Гупта тилзэи. Ол Индияның национал конгресс партиясының кандидатына көөрдө, оор-

тан 21 муң бадылашыңарны хөй-үн алган. Чоокта чаа тургустунган Андхра штатка болгаш индий парламентиниң штаттар чөвүлелин соңгудаларга 3 депутаттарны иштинде база Индияны компартиясындан 1 депутат соңгутурган болган. (СЭТА).

Улустар аразының садыглашкынын улгатыры дөштү ТОКИОГА БОЛГАН МИТИНГ

ШАНХАЙ. Киодо Цусия агенттелиниң медээлел турарың эбугаар алырга, Япония биле Кыдаттың аразыңа садыглашкынын хөгжүдөриңе дузалаары-биле чыгган Токиога болган массалыг митинг шийтир үндүргөн. Улустар аразының чогумчалыг садыглажышкы-

нын боттадырар төлээде демократтыг лагериниң чурттарың киржилгези-биле бүгү-делегейниң экономиктиг чөвүлел хуралы чымдырларың Катышкан Нациялар Организациясында дилээр деп ол шийтирде бижип турар. (СЭТА).

ДАНИЯ АТЛАНТИКА БЛОГУНУҢ АСПААНДА

Сентябрың төнчүзүндө Данияга парламент соңгудалары болуп эртен. Ол соңгудаларга белеткелди үзүндө улус массалар даштыкы политикаңың айтырыгыңар оңа чидиң-биле чугаалажып көргөннер. Чурттуң чагырыкчы бөлүктөрүн даштыкы политика талазы-биле угланымшыңы болза, Данияны оон бодунуң тускай хаммаарышпас чоруун ышкынарыңче, база ында боттарың шериг базаларың тургускалап ап турар америк империалисттерге чагыртырыңче чоруда берген дээрзин ол чорук көргүзүп турар. Бичалза-даа дани улус, АКШ-тын ол чуртту эжелеп чагырып алыр дөштү планнарыңа, оон девискээрин даштыкы шериг базаларың тургузарыңа удурланымшыңың сентябрь соңгудаларыңа бүгү тодаргай-биле илергейлээн.

рааннар бүдүрүлгезин кызырганы, социалисттик лагериниң чурттары-биле экономиктиг харылааларың кошкатыңа (Вашингтоннуң албадалын эбугаар) өртөк-үнеи улам өстүреринге чедирген. 1950 чылдын октябрдан 1953 чылдын январьга чедир үени иштинде Данияда саржаг өртзө 19,3 хуу, быштак өртзө—16 хуу, ветчина өртзө—20 хуу, чигир өртзө—82 хуу аартааның «Социал-демократе» деп дани солун дынанаткан. Өртөктөрүн аартаан чоруу хөй-хөй ажылчы чоннары артыкшылыг чүлдериң саарып садылаарыңче албадап турар. Чүгө Копенгагенниң хаан лонбардини деп адап турар черинде безин 327.800 яныз-буру чүлдөр делген салдынган. Ол чүл дээрге, хоорайның барык өг-бүлө бүрүзү ында бир-ле чүвезин салганы ол болуп турар.

Чуртта чуртталга тудушкуну дыка кызырып турар. Буржуаз пардалга ол чорукту ашк-ах-рөк-күйлериң чок болуп турарыңда кылдыр тайылбырларын ордажып турар. Бичалза-даа чылдаганы ында эвес. Агрессия америк бөлүктөрүн албадалыңа чагыртырбышаан, дани эрге-чагыргалар хөй-хөй ашк-ах-рөк-күйлериң шериг тудушкунуңе салып турарлар. Парладаларың дынаандың эбугаар алырга, Данияда шериг чарыгдаларыңа хүнүн-не үш миллион крон (акша) үнүп турар. Кол нургулаиында дани үндүрүп төлөкчилериниң күсели-биле ам чурттуң девискээринде алды америк улуг шериг базалары (Гренландияда базаларың санаваска) шагдала тургустунулаан, чаа казармаларың тудуп, эргилерин алгыдып турар.

Чуртта тарылгага ажыгыланып турар, чер шөлдериң дайын сорулгаларыңа хөргөлзөри-биле чылдыңна хөй-биле хураап ап турар. Тускай статистиканың материалдарыңдан алгаш көөрге, 1939 чылдан 1951 чылга чедир үениң иштинде тарыл-га шөлүнүң хөмчөзү 600 муң гек-

тар хире кызырылган. Ол шөлүң 10 хуу хирези оруктарың алгылары болгаш чурттакчылыг черлерин көвүдөдирине барган, оон артыкың шериг объектилеринге барган. «Ланг от фольк» солун ол дугайын дынантпышаан, тодаргай денештирилгени көргөскөн. Бир эвес 1939 чылга чедир Данияның чөпсөктүг күштериниң эргезинге шутуу 80 муң тендер (чер хөмчөзү) чер турган болза, амгы үеде ол черлер 350 муң тендер апарган. Ол черлериниң улуг кезин аэродромнар, боодалга черлери, дайыңы өөрдилгеге шөлдөри-биле болгаш өскө-даа шериг объектилерин-биле шыва алдынган. Ол черге чылдыңна 600 миллион крон түнүгү көдзө ажыл-агый продукциясы бүдүрүп үндүрүп турар 20 муң чыгыс чаа ажыл-агыйларың таарыштыр тургузуп ап болур деп ол солун бижип турар.

Шериг турар черлер кылдыр чаа-чаа чер участкаларың арылган аштарың төлөвилел турар дээрзин Данияның камгалал министери Петерсон сентябрда меделзэн. Ол болза, дани тараачыныры улам-на ядарадыр дээрзин чиганиг чөк. Чөпсөглзешкүннүрнү эңдере бүдүрериниң база чуртту милитаризастарының политиказы мук-мук тараачын ажыл-агыйларың хоозурадырыңче болгаш ажылчы чоннарың амдырал денелини кудуладырыңче кийрпип турары-биле кады, ук политика буржуазияга кайгамчык хөй ажык-кончаалары хандырып берип турар. 1950 чылда 39,8 миллион крон орулгалыг болуп турган 51 банкыларың орулгазы 1952 чылда 70,3 миллион крон кылдыр өскенин тускай медээлер айтып турар.

Чөпсөглзешкүннүрнү эңдере бүдүрөр чоруктан үлөтпүр ээлери база дыка байып турарлар. 95 муң-улуг экиционерлиг нийтиелдер 1949 чылда 158 миллион крон орулгаларың ап турганнар болза, 1952 чылда олар 324 миллиону алганнар деп дани парламта чоокта чаа дынанаткан. Ол эртен үш чылдарың дургузунда орулгалар ийи ажык катп улгатыканы ол болур.

Улус массаларың үптөп дээрбездениниң түңнелинде байларың ызыгуур салгаш байышкыны база өзүп турар. Амгы үеде Копенгагенде болгаш оон чоогунда 621 миллионерлер чурттап турар, а каш чыл мурунда оларың саны чүгө 355 турган деп «Политикен» солун айтыкан.

Дани буржуазия чөпсөгленишкүннүрнү эңдере бүдүрериниң болгаш чуртту милитаризастарының америказырак политиказың чорутушаан, улус массаларың күсели-биле, национал эрге-ажыктарың холалап садарының күсели-биле кайгамчык хөй ажык-кончааларың ап турарың дугайың үстүндө көргүсүтүнгөн фактылар херечилеп турар.

Ол политикаңың тодаргай чижээ, болза, 1941 чылдын апрельде америк шериглерге эжелеп чагырткан болгаш шериг базаны кылдыр АКШ-тын милитаристтеринге ажыгалатырып турар Гренландия болур. Шак ол дани девискээрде америкна-р 12 чыл иштинде кара-туразинда ажыллап турарлар. Олар ында боттарыңың өзү-чурумнарың, боттарың хөйлуларың тургузуп алганыңар.

Дани самолёттар Гренландияда чүгө Даниядан Гренландияга болгаш оон дедир ужударда «Блю-Вест-1» дээр базаны ажыллап бөлдүрүп деп сентябрь 16-да «Политикен» солун дынанткан. Бичаарга дани самолёттарың ол девискээрлеп балыктаар база айнаар, ол ышкаш почта болгаш пассажирлер дажыгылап ужударың хоругдап каан.

Бичалза-даа америк империалисттер чүгө Гренландия-биле кызыгаарлатыларың бодавайн турарлар. Олар Данияда боттарыңың шериг базаларың саның көвүдөдирин болгаш анаа чөпсөктүг күштерин таарыштыр тургузуп аларың, тодаргайлаарга чуртту чүмү-биле эжелеп чагырың чеди алыр дөштү, Данияны бодунуң девискээринче улам-на харамдыгып чүткүп турарлар.

И. ПРОХОРОВ.

Агрессия блока араб чурттарны кийриштериниң планнары

КАИР. Солуннарың дынаадып турарың эбугаар алырга, чоокта чаа Ортаагы Чөөн-чүктүң чурттарыңа АКШ-тын президентизи Эйзенхäuэрин тускай төлөзөкчизи болуп чорала америк финансист Эрик Джонстэи «Экономиктиг кады ажылдажылганы» америк планнарың араб күрүнелерге дөргөриң ордажышпас олар хүлээвейн баары билек-ле Вашингтонга шак ындыг «экономи-тиг кады ажылдажылганың чаа хөйргөлдө» далаш-биле чогаадып кылган.

Ол чаа хөйргө мурнуңадыгы ышкаш АКШ-тын төлөвилел турарың агрессия блока араб чурттарың кийриштерер сорулгалыг болуп турар.

Бир тээ араб чурттар Израиль-

биле кады кандыг-бир хөмчөгө киржириниң идеясы шийтирилди-биле ойталап турар болгөнда, «чаа» америк план АКШ-тын араб чурттары-биле болгаш Израиль-биле ийи талаалыг дугуржулгалары чарары көрүп турарын солуннар бижип турар.

«Чаа» америк планы чорудар дугайында дилетте хары кылдыр Каирде Ирак элчин ирак чазак Киростонну бодунуң чуртунче кийрбээн деп сагындырган. Ол факт «ирак оон бүгү саналдарың ойталап каапканының дугайың херечилеп турары ол-дур» деп элчин чугаалааның «Аль-Кахира» солун дынаандып турар.

(СЭТА).

Харысалганы редакторун оралакчы М. Н. ЛЮНДУП.

ЭШТЕР КОЛХОЗЧУЛАР, МЕХАНИЗАТОРЛАР, КӨДЭЗ АНЫКТАР!

Совет парламта—солуннар, журналдар болгаш номер—силерин амдыралыңарга эң эки өнүк болгаш сумелдечи болур. Амгы үеде бистин областа 1954 чылда моон адаанда солуннарың болгаш журналдарың чагыдылгасы чоруп турар:

- «Агротехсоветы колхозам»—(Колхозтарга агротехниктиг сүмелер).
- «Сельское хозяйство»—(Көдзө ажыл-агый).
- «Животноводство»—(Мал ажылы).
- «Земледелие»—(Чер ажылы).
- «Картотека сельхоз»
- «Колхозное земледелие»—(Колхозчу чер ажылы).
- «Сериялар: Колхозное животноводство»—(Колхозчу мал ажылы).
- «Ремонт»—(Септелге).
- «Тракторист и комбайнер».
- «Колхозное производство»—(Колхоз бүдүрүлгези).
- «Колхозчик»—(Чыгыс мал ажылы).
- «Машинно-тракторная станция».
- «Пчеловодство»—(Ары ажылы).
- «Сельский строитель»—(Көдзө тудугжу).
- «Достижения науки и передового опыта в сельском хозяйстве»—(Эртемин болгаш көдзө ажыл-агыда мурнакчы дуржулганың чедишкүннүрнү).
- «Лесное хозяйство»—(Ыяш ажыл-агы).
- «Почвоведение»—(Хөрзүң сайзырадылгасы).
- «Всесоюзная сельскохозяйственная выставка»—(Бүгү-эвилелдин көдзө ажыл-агы дөштөгү).
- Бижидилгени харылааның районнар конторалары, почтаның бүгү салбырлары, почталыоннар, а ол ышкаш колхозтарда, совхозтарда болгаш МТС-терде хөй-ниитиниң төлөөлери хүлээп ап турар. Чагыдылганы үзүн хуусалыг кылдыр бижидиер!

СОЮЗПЕЧАТЬ*